

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXV. Gratia sufficiens, omnibus actu aollata in hoc statu naturæ
lapsæ, necessaria non est ad salvandam absolutam præceptorum
divinorum possibilitatem, nec ad salvandam libertatem, necessariam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

quam omni destitutus est gratiâ, centies & millies agendo contra præcepta, saltem supernaturalia, non fore magis reum, quam contra ea semel dumtaxat agendo. Quia solum equidem reatum contrahet, quem contraxit in causa.

5°. Vel debitam fuisse homini gratiam post peccatum, vel à Deo sub peccato obligari non potuisse ad servanda præcepta, saltem supernaturalia.

Sequitur denique 6°. gratiam non esse tali homini gratiam: utpote ipsi debitam, ut mandati supernaturalis transgressio ipsi imputabilis sit, sive inexcusabilis. Hoc argumento utitur Augustinus epist. 194. aliâs 105. ad Sixtum, ad probandum, quod defectus gratiæ necessariæ ad servandum mandatum, à peccato in se imputabili non excuset illius transgressorem, excusationemque peccatoris, ex defectu illo petitam, non esse iustam: Si (inquit) *impia male vivunt, ex suo male vivunt, vel quod origine traxerunt, vel quod insuper addiderunt. Non ergo se excusent, sed si vasa sunt ira, sibi hoc impuent, quia ex ea massa facti sunt, quam propter unius peccatum, in quo omnes peccaverunt, merito Deus iustèque damnavit. Si autem vasa sunt misericordia... non se insent, sed ipsum glorificent, qui eis misericordiam non debitam præstitit... Itaque universi, qui se in nequitia & iniquitatibus excusatos volunt, quod utique gratiam, unde bene viverent, non acceperunt, idèo iustissimè puniuntur, quoniam qui liberantur à massa illa damnata, non nisi gratiâ inæbitâ liberantur. Nam si excusatio illic iusta esset, non inde gratia, sed iustitia liberaret. Cum vero non liberat nisi gratia, nihil iustum invenit in eo quem liberat, non voluntatem, non operationem, non saltem ipsam excusationem. Nam si hæc iusta est, quisquis eâ utitur, merito, non gratiâ liberatur. Si enim eorum, qui dicunt: „ Quid adhuc conqueritur? nam voluntati ejus quis resistit? „ iusta est excusatio; non jam gratiâ, sed propter hujus excusationis iustitiam liberantur. Si autem gratia est, quâ liberantur, profectò hæc excusatio iusta non est. Tunc enim vera gratia est, quâ liberantur, si non secundum debitum iustitiæ retribuitur.*

533 Meritò proinde Steyartius in Aphor. p. I. disp. 40. Nescitur (inquit) quâ specie defendi possit, peccari non posse sine gratia. Et addit: Certissimum est, misericordiam Dei esse, quod non omnes, in primo Adam lapsi, nunc generatim eodem auxilio destituamur: & reverâ fuisset destituti, nisi secundus Adam nobis per sanguinem suum succurrisset; peccaturi interim, & de scelere in scelus ruituri, non sensus ac modo demones, cum participibus damnationis sue, peccant continue, omni ramen gratiâ auxilio destituti.

CAPUT XXV.

Gratia sufficiens, omnibus actu collata in hoc statu naturæ lapsæ, necessaria non est ad sal-

vandam absolutam præceptorum divinarum possibilitatem: nec ad salvandam libertatem, necessariam ad meritum & demeritum, in statu naturæ lapsæ.

Hæc assertio manifestè sequitur ex dictis 534 cap. præcedenti. Si enim cum voluntario, seu per culpam voluntatiæ inducto defectu gratiæ necessariæ ad peccata vitanda, salva manet peccatorum libertas & inexcusabilitas, sicut & antecedens absolutaque potestas ea vitandi; per consequens salva manet antecedens absolutaque mandatorum possibilitas: utpote sine qua non maneret libertas nec inexcusabilitas. Neque enim liberum esse potest, quod absolute impossibile est. Et nullus peccat in eo quod cavere absolute non potest.

Verùm quia est quoddam hodie genus hominum, qui sanam doctrinam sibi adversantem non sustinentes, objectâ Defensoribus illius Jansenismi larvâ, pacem ipsorum inquietare, turbasque in Ecclesia excitare amant; ut tericulo isto Molinismum suum promoveant; ante uberiorem probationem sanæ orthodoxæque assertionis nostræ, lubet ei detrahere larvam fallacem, sub qua eam ipsi præsentant, ut eam populo odiosam reddant.

Et quidem Stephanus Dechamps, Molinistarum Gallicanorum Gigas, unus ex illis est, qui sanam, orthodoxam, Scripturæque & Traditioni consonam Discipulorum S. Augustini & S. Thomæ de gratiâ doctrinam sic præsentat, in libro quem ab annis plusquam quinquaginta edidit, sub titulo, *Secretum Jansenismi*, & anno 1688. novis typis mandavit, sub titulo, *Tractatus de Ecclesia*, &c. ubi sic exclamat: *Horrore contremisco, dum Jansenistas (sic ipsos vocat) audio dicentes, quod quæ hodie peccant, necessario peccant. Quodque ipsi tunc impossibile sit, Dei obedire præceptis.*

Verùm fallitur, & subdolè fallit Stephanus, verbis illis, indistinctè & absolute prolatis, innuens peccandi necessitatem absolutam, simpliciter dictam, antecedentem, à voluntate non inductam, libertatis proinde inimicant asseri à Discipulis S. Augustini, & S. Thomæ; non est ita Stephane; alia ab ipsis peccandi necessitas non asseritur, nisi quam Scriptura, Pontifices, Patres docent, quamque sine errore negari non posse, Augustinus docet l. 1. op. imperf. in Julian. n. 105. *Multum (inquit) erras, qui vel necessitatem nullam putas esse peccandi, vel eam non intelligis peccati illius esse poenam, quod nullâ necessitate commissum est... Necessè est enim ut peccet, qui, nesciendo quid facere debeat, quod non debet facit. De quo genere malorum Deus rogatur, ubi dicitur: „ Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris. „ Et num. 106. Non est igitur impunitatis securitas in necessitate peccandi; sed ut non obstit ista necessitas, donat ille cui dicitur: „ De necessitatibus meis erue me, „ Innocentius quoque l. cum Ecclesia Ro-*

mana relatus à Gelasio Papa ipsi concinente in epist. ad Episcop. Gall. *Necesse est (inquit) in quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur.* Quid verò Bernardus? Serm. 81. in Cant. *Nescio (inquit) quo pravo & mirro modo ipsa sibi voluntas, peccato quidem in deterius mutata, necessitatem facit, ut nec necessitas, cum voluntaria sit, excusare valeat voluntatem, nec voluntas, cum sit illecta, excludere necessitatem.* Quod pluribus ibi prosequitur. *Gratiâ privatus* (ait rursus Innocentius I. in epist. ad Episcop. Afric.) *necesse est diaboli laqueis irremis occumbat.* Verùm ista necessitas non est absoluta, nec antecedens, nec involuntaria, nec prorsus invincibilis, aut naturalis (qualem admittunt Stoici, Aitrologi, Manichæi, Calvinistæ &c. sed Ecclesia Catholica repudiat, tanquam inimicam libertatis, necessariæ ad meritum & demeritum, in statu naturæ lapsæ) sed necessitas consequens & secundum quid dumtaxat, & per culpam voluntariam inducta, absoluteque vincibilis per gratiam, quam homo viator à Deo de lege ordinaria recipere potest. Et ideo non est necessitas propriè, sed impropriè dicta, ut notat Estius in 2. dist. 24. §. 2.

536 Nullus etiam Discipulorum S. Augustini, & S. Thomæ, hominibus, qui hodie peccant, simpliciter & absolute impossibile esse dicit, Dei obedire præcepto, quo peccare prohibentur, prout Stephanus ipsis imponit. Id quidem in Augustino Jansenii contineri declarant Alexandri VII. & Clementis XI. Constitutiones, quibus ex christiana obedientia, *non ore solum, sed & corde me submitto, secundum quod Deus exigit ab omni Christiano.* Verùm seposito tantisper Jansenii libro, dic obsecro (Stephane) quis sic loquatur & sentiat? Profecto nullus ex Sanctorum illorum Discipulis, quos legerim; imò fatentur omnes, ipse etiam Arnaldus, & fateor ego, hæreticam, impiam, blasphemam esse propositionem id asserentem. Dicunt quidem aliquibus, etiam justis, aliquando deesse gratiam necessariam ad agere, gratiam utriusque efficacem, in pœnam præcedentis peccati. Dicunt etiam justos sine gratia efficaci nihil posse; ea proinde non posse, ad quæ gratiam non habent efficacem, nisi pro ea impetranda orent. Sed hoc dicunt, salvâ mandatorum possibilitate, simpliciter & absolute dictâ. Dicunt enim cum Salvatore in Evangelio; dicunt cum Concilio Tridentino, aliisque Conciliis, dicunt cum SS. Pontificibus, dicunt cum Patribus passim omnibus; nec alio quàm ipsorum sensu: qui salvâ fide negari non potest, ut infra videbitur. Discant igitur Molinianarum Novitatum sequaces; discant igitur ex Estio in 2. dist. 26. §. 41. Moliniana præcepta multis modis verè dici possibilia. Primo modo, valdè remotè per naturalem liberi arbitrii facultatem, in malo irrevocabiter (ut in damnatis) non obduratam, sed ad bonum & malum flexibilem: quomodò Augustinus

dicit, *posse habere fidem, sicut & posse habere charitatem, natura est hominum;* tamen sine gratia nullus habeat fidem, nec charitatem. Secundo, minùs remotè per fidem, dilectionem & gratiâ actuali necdum adminiculatam: quia per eam, utpote semèn orationis, mediâ oratione impetrare potest gratiæ ac dilectionis auxilium. Tertio, adhuc propinquius per charitatem & gratiam habitualem, sive per habitum gratiæ & virtutum. Quarto, proximè, completè ac plenè per gratiam actualem, dantem non solum posse ab actu separatum, sed & agere, sive posse cum actu conjunctum. Cujusmodi posse nec natura sola præstare potest, nec sola fides, nec solus habitus gratiæ ac virtutum, tamen si tribuat aliquo modo posse, cum quo non stat mandatorum impossibilitas absoluta, & simpliciter dicta: utpote quâ id solum absolute impossibile est, ad quod quis nullo modo pervenire potest, ut docet S. Thomas 1. p. q. 62. a. 2. ad 2. Qua de re plura infra.

Detractâ itaque larvâ supradictâ, assertio nostra probatur 1°. omnibus auctoritatibus & rationibus, quibus cap. præcedenti probata est imputabilitas & inexcusabilitas peccatorum, non obstante defectu gratiæ, ad ea vitanda necessaria. Si enim nullo modo justa esse queat excusatio peccatorum, ex defectu illo petita: nullo ergo modo asseri potest, Dei mandata peccatoribus, omni gratiâ destitutis, esse absolute & simpliciter impossibilia. Cum ad absolute impossibile Deus justus obligare non possit, uti Augustinus Pelagianis concedit l. 2. de peccat. merit. c. 3. & de nat. & grat. c. 69.

538 Probatur 2°. quia toto cælo differunt duæ istæ propositiones: *Homo viator, in hoc statu natura lapsæ, mandata Dei servare non potest sine gratia.* Et, *mandata Dei sunt absolute impossibilia homini viatori, dum gratiâ est destitutus.* Prima namque profus est catholica, & de fide: utpote tradita à divinis Scripturis, definitaque à Pontificibus, Conciliis, & Patribus; usitatæque phrasi Scripturæ, Conciliorum & Patrum, non significat gratiæ necessitatem ad potentiam absolutam, seu simpliciter dictam, servandi mandata; sed gratiæ necessitatem ad ea de facto servanda. Utilitatis enim homo dicitur non posse agere id ad quod de facto agendum deest aliquid necessarium; etiam si illud quod deest, necessarium non sit ad posse simpliciter & absolute, sed ad agere dumtaxat. *Necessarium* quippe à D. Thoma definitur, *id sine quo res, v. g. actio, esse non potest.* Et optimè definitur, *Est illud in omnium mentibus insitum & impressum* (ait Scriptor gravissimus, atque inde in omnium, etiam Canonicorum Scriptorum sermonem translatum, siquid ad actionem necessarium desit, actionem illam fieri non posse. Unde quia gratia efficax, sive dans agere, ad omnem actionem piam necessaria est, Scriptura, Concilia, Patres dicere solent, sine ea actionem fieri non posse, ad

ad quam necessaria est, uti vidimus cap. 6. & seqq. breviterque hinc ostenditur ex sententia illa Salvatoris, Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater... traxerit eum*; quam de gratia efficaci, quæ dat velle, & perficere, Concilia & Patres passim intelligunt.

Secunda verò propositio de fide non est, nec tradita à divinis Scripturis, nec definita à SS. Pontificibus, Conciliis & Patribus; imò ipsis adversatur, prout infra demonstrabitur. Enimverò quòd peccatores aliqui omni gratiâ supernaturali saltem ad tempus destituantur, vehementer indicant Scripturæ cap. 21. & 22. allegatæ, sicque à Patribus ibidem laudatis communiter intelliguntur. Negat nihilominus Scriptura, negant Patres, Dei mandata ipsis esse simpliciter & absolute impossibilia. Et ratio negandi est, quia illud dici non debet homini simpliciter & absolute impossibile, ad quod pervenire potest aliquo auxilio, sed ad quod nullo modo, ut docet S. Thomas 1. p. q. 62. a. 2. ad 2. *difficile est quod transcendit potentiam. Sed hoc contingit esse dupliciter. Uno modo, quia transcendit potentiam secundam suam naturalem ordinem: & tunc si ad hoc possit pervenire aliquo auxilio, dicitur difficile: si autem nullo modo, dicitur impossibile, sicut impossibile est hominem volare.* Et hinc

339 Tertiò probatur assertio, quia ut mandata Dei simpliciter & absolute dicantur possibilia, sufficit quòd ad eorum impletionem homo pervenire possit aliquo auxilio. Sed ut ad eorum impletionem pervenire possit aliquo auxilio, necesse non est quòd auxilium istud habeat de facto; sed satis est quòd illud habere possit, de legeque ordinaria illud aliquando concedatur hominibus prorsus similiter affectis. *Neque enim, ait optimè Estius ubi supra, simpliciter impossibile alicui id dici debet, quod in multis aliis, prorsus similiter affectis, fuisse possibile, probat subsecuta tandem ipsa actualis eorum ad Deum conversio, & justificatio, quæ legem implebant.*

340 Quartò, S. Augustinus variis locis docet, homini non esse impossibilia Dei præcepta, quia potest natura viciata ipsius sanari per gratiam, quæ præcepta impleat. Atqui ut natura viciata ipsius sanari possit per gratiam, &c. necesse non est quòd gratiam de facto habeat; sed satis est quòd in eo statu sit, in quo gratiam recipere possit, sive in quo gratiæ capax sit, etiamsi ab arbitrio ipsius non pendeat habere illam. Neque tali homini præcepta dici possunt impossibilia, sicut impossibile est hominem volare. Quia homo naturaliter capax est gratiæ quæ mandata impleat; naturaliter verò capax non est alarum, & volandi potentiæ. Porrò quodcumque auxilium dederis homini, alas & volandi potentiam non habenti, nunquam volabit. Si autem homini, habenti voluntatem rationalem, gratiæ proinde credendi capacem (posse enim credere naturæ est hominum, etiamsi credere, gratiæ sit fidelium) præceptum supernaturalæ creden-

Tom. I.

di implebit. Et ideò Facultas Theologica Lovanienfis in justificatione Censuræ suæ anno 1787. adversus Lessium editæ c. 12. n. 177. sapienter observavit, *ut homo possit converti, non requiri ut habeat gratiam sufficientem, eo ipso tempore quo posse dicitur; sed satis esse, si habere illam, & obtinere, quæ sufficiat, possit.* Quomodo homo dicitur posse manducare panem, etiam cum panem non habet, neque etiam quidquam, unde sibi panem comparet; ut etiam dicitur videre posse, qui non habet lucem, sed in retrum carcerem conjectus est; quamvis sine luce visurus sit nunquam. Quia scilicet lux necessaria non est ad potentiam absolutam videndi, uti nec panis ad potentiam manducandi, sed ad visionem & manducationem actua-

541 Quintò, Augustinus (ut dixi) docet homini viciato possibilia esse mandata, quia homo viciatus sanari potest per gratiam, idque verum tunc esse, dum nondum per gratiam sanatus est, sive dum gratiam sanantem nondum accepit. Siquidem l. de perfect. just. c. 2. dicit, *vitari posse peccatum, adeoque mandati prævaricationem, si natura viciata sanatur gratiâ Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* Quod cap. 3. à simili explicat exemplo hominis, *qui pede viciato claudicat; qui tamen vitare potest claudicationem, si convenienti medicamento sanetur illud pedis vitium.* Et ideò cum videmus claudum qui sanari potest, licet medicamentum sanans nondum acceperit, rectè mihi dicimus, *debet homo iste esse sine claudicatione; & si debet, potest:* quia scilicet medicamentum illud potest & debet recipere. Nec tamen id potest, potentiâ conjunctâ cum actu (licet absolute possit) nisi cum fuerit adhibita curatione sanatus. Et propterea (subdit, consultissimè homini, etiam nondum sanato, præcipi, ut rectis passibus ambulet, ut cum se non posse perspexerit (potentiâ utique conjunctâ cum effectu) medicinam requirat, qua interioris hominis ad sanandam peccati claudicationem gratia Dei est per J. C. D. N. Libro etiam 2. de peccat. merit. & remiss. c. 6. *Si à me queratur (inquit) utrum homo sine peccato possit esse in hac vita? confitebor posse per Dei gratiam, & liberum ejus arbitrium.* Similiter cap. 16. fatetur, *hoc Deum jubere, ita nos in facienda justitia esse debere perfectos, ut nullum habeamus omnino peccatum. Nam nec peccatum erit, si quid erit, si non divinitus jubeatur ut non sit... Ergo jubet omnibus hominibus, ut non faciant ullum peccatum.* Cum igitur nihil impossibile jubeat, absolute possibile est omnibus hominibus, ut non faciant ullum peccatum. Quippe dubitare non possum (ait c. 6. citato) *nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum & adjuvandum, quo fiat quod jubet, impossibile aliquid esse. Ac per hoc potest homo, si velit, esse sine peccato, adjutus à Deo.* Ecce manifestè dicit, hoc hominem posse si velit, Deo per gratiam dante ut velit, etiamsi nullus homo (Christum & Christi Matrem exci-

pio) actu habeat gratiam, dantem ut tantum velit, quantum ad id necesse est; nec eam per arbitrii sui vires acquirere possit. Quia equidem verum est quod ipsi possibile sit gratiam illam recipere, sicut & Deo possibile est illam dare. Per consequens verum est, quod id fieret, si homo vellet per gratiam, dantem ipsi illud velle. Quod enim non fiat, est quia homines nolumus, ait c. 17. Unde in l. de spir. & lit. eandem quaestionem tractans, cap. 35. Ecce (inquit) quemadmodum sine exemplo est in hominibus perfecta iustitia, & tamen impossibilis non est. Fieret enim, si tanta voluntas adhiberetur, quanta sufficit tante rei. Esset autem tanta, si nihil eorum quae pertinent ad iustitiam nos lateret, & ea sic delectarent animum, ut quidquid aliud voluptatis dolorisve impedit, delectatio illa (praestante hoc Deo per gratiam) superaret. Quod ut non sit (id est, quod Deus non praestet per gratiam suam) non ad impossibilitatem, sed ad iudicium Dei pertinet. Valde notanda sunt verba ista. Manifeste quippe Augustinus dicit, ad iudicium Dei, non ad impossibilitatem pertinere, quod hominibus non adfit gratia tanta, quanta necessaria est ad voluntatem illam tantam, &c. quodque non obstante istius gratiae defectu, voluntas ista, perfectaque iustitia, absque ullo peccato, sit hominibus absolute possibilis.

542 Sexto, proxime dicta confirmat Augustinus variis locis, aens, omne illud in potestate nostra esse, quod sit cum volumus, non sit cum nolumus. Inde enim manifeste conficitur, ea quae voluntate constant, absolute impossibilia dici non posse. Atqui mandata Dei servat homo, cum vult (plena utique, firmaque voluntate) non servat, cum non vult. Ergo absolute impossibilia dici non possunt, sed in absoluta seu simpliciter dicta potestate nostra esse dicenda sunt. Unde in l. de spir. & lit. c. 31. probat, fidem in nostra esse potestate; quoniam, cum vult quisque credit. Porro hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult, facit; si non vult, non facit. Similiter loquitur l. 5. de Civit. Dei c. 10. Libro etiam l. Retract. c. 22. inde probat, quod in potestate hominis est mutare in melius voluntatem. Cum enim hoc sit in potestate nostra, quod cum volumus facimus; nihil tam in potestate nostra, quam ipsa voluntas est: tamen in actu preparatur voluntas à Domino, per gratiam operante ipsum velle; sine qua gratia potestas hominis non complectitur omnia necessaria ad velle & persicere. Sed quia Scriptura, Concilia, Patres nullibi gratiam asserunt necessariam ad mandatorum possibilitatem simpliciter & absolute dictam, sed solum ad possibilitatem cum effectu, ut loquitur Augustinus; ideo, etiam absente gratia, verum est dicere: homo mandata Dei servat, si vult; non servat, si non vult. Peccator ad Deum convertitur, si vult; non convertitur, si non vult. Per consequens conversio, & observantia mandatorum, etiam absente gratia, semper est in potestate hominis simpliciter & absolute dicta, li-

cet non sit in ipsius potestate cum actu conjuncta. Et hoc est quod ex allato Augustini testimonio probat Bellarminus l. de grat. & lib. arb. c. 15. ubi cum sibi objecisset, conversionem hominis non fore in ipsius potestate, si semper requiratur excitatio praeveniens: cum excitatio illa, seu gratia excitans, non sit in hominis potestate. Respondet, conversionem semper esse in potestate liberi arbitrii: quoniam potest semper converti quando voluerit. Id enim dicitur esse in potestate, ut Augustinus definit. . . . quod adest quando volumus, & quando nolumus non adest. . . . Caterum ipsum velle credere, aut converti, non potest homo habere, nisi per gratiam praevenientem acceperit ut possit.

Hoc ipsum sapienter quoque observavit S. 543 Facultas Theologica Lovaniensis ubi supra. Postquam enim dixit, "ut homo possit converti, non requirit ut habeat gratiam sufficientem, eo tempore quo posse dicitur: "moneat attendendum, cum dicitur, neminem posse converti sine gratia, illud, sine gratia, vel ad posse referri, vel ad converti. Siquidem communiter dicimus, neminem posse converti sine gratia Dei; ed quod conversio sine gratia nunquam sit: licet, gratia quoque absente, non desit ipsum posse converti. Quemadmodum nemo potest credere sine fide; est credendi facultas eis inquit qui non credunt. . . . Nam & Augustinus fidem in nostra potestate esse dicit loco citato. Et l. de praedest. Sanct. c. 5. Posse (inquit) habere fidem, sicut posse habere charitatem, natura est hominum. Habere autem. . . gratia est fidelium. Et S. Fulgentius l. de grat. Chr. c. 22. & 23. dicit, hominem naturaliter posse credere, in eo quod naturam habet credulitatis capacem; etiam si quod credat, gratia sit. Si homo (inquit c. 22.) naturaliter sanari nullatenus posset, ad sanandum eum celestis Medicus non venisset. Sanatur autem per fidem, quam. . . Deus. . . donat. . . quoniam alteri datur fides in eodem spiritu. Et c. 23. Non ergo propterea non potest homo naturaliter credere, quia divinitus ei donatur ut credat. . . Ita sit ut homo fidem naturaliter habere possit, sed eam, nisi ex dono Dei habere non possit. Non enim consequens est (prosequitur cap. 24.) ut omnia quae habere nos naturaliter possumus, etiam ex nobis habere possimus. Nam & caro nostra sic à Deo facta est, ut possit naturaliter vivere; hoc ipsum tamen non ex se, sed ex anima possit habere quod vivat. Et S. Ambrosius Homil. in illud homo peregrè, &c. aliud est posse operari, aliud operari; aliud posse habere charitatem, & aliud habere charitatem: quia unum est de natura, aliud de gratia.

Septimo, ex his laudata Facultas Lovaniensis ibidem n. 182. merito sic concludit: "Est ergo quoddam posse per naturam, omni etiam gratia destitutum, propter liberum arbitrium, durante hac vita, in utramque partem flexibile. Merito (inquam) quia Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 1. definit, per peccatum originale liberum arbitrium minus extinctum

esse, viribus licet attenuatum & inclinatum. Quod & Concilium Arauficanum c. 25. docet, dum can. 8. & 25. ait, liberum arbitrium, per peccatum primi hominis, vitiatum, inclinatum, & attenuatum esse, non extinctum. Porro utrumque Concilium de libero arbitrio loquitur in ordine ad bona salutaria & supernaturalia, prout ex contextu colligitur; quemadmodum & ex eo quod de iis tota lis fuerit Tridentini tempore. Homo ergo liberum arbitrium, post originale peccatum, licet attenuatum, retinet etiam in ordine ad actus salutares & naturales, tamen per peccatum illud privatus sit omni gratiâ: ut pote lætus in naturalibus, spoliatus gratiis, uti cum sanctis Patribus Theologi loquuntur. Atqui liberum arbitrium non est potentia dumtaxat passiva recipiendi gratiam, sed facultas & potentia activa. Siquidem ab Origene l. 3. Penarchon c. 2. liberum arbitrium definitur: *Facultas discernendi bonum à malo, & eligendi quod probaverit.* A Theophilo Alexandrino l. 2. Paschali: *Facultas operandi & non operandi quod bonum est.* A Damasceno l. de fid. c. 25. *Facultas eligendi.* A Magistro in 2. dist. 24. *Facultas rationis & voluntatis, quâ bonum eligitur gratiâ assistente, vel malum eâ desistente.* A S. Thoma 1. p. q. 83. a. 4. *Vis electiva.* Facultas verò eligendi, facultas quâ bonum eligitur, facultas operandi, vis electiva, manifestè est potentia activa. Quippe nihil est potens agere & eligere, nisi per potentiam activam. S. Thomas l. 2. contra Gent. c. 60. Potentiam proinde activam liberi arbitrii, etiam in ordine ad actus supernaturales, extinctam non esse per peccatum originale (tamen hominem omni gratiâ priver) de fide est. Et quisquis isti veritati contradicit, Ecclesiam spoliat argumentis, quibus suam de libero arbitrio adversus hæreticos fidem vindicat; contradicitque manifestis Scripturæ sacræ testimoniis, quibus eandem fidem adversus eoldem probat, hisce utique Deut. 30. *Proposui in conspectu tuo vitam, & bonum, & e contrario mortem & malum... Elige ergo vitam.* Et Eccli. 15. *Deus (non obstante peccato originali) reliquit hominem in manu consilii sui.* Item: *Ante hominem vita, & mors, bonum & malum: quod placuerit dabitur ei.* Hisce enim locis agitur de facultate seu potentia electiva, adeoque activa liberi arbitrii, etiam in ordine ad bonum supernaturale. Negare proinde omnem potentiam activam, etiam remotam, liberi arbitrii, absque gratiâ, in ordine ad actus supernaturales, non videtur in fide tutum. Unde in Congregatione de Auxiliis eam non negavit Bastida pro Molina disputans; sed, ut ipsi reposuit P. Lemos, *multum laboravit in ostendenda re clarissima (nota bene) quod videlicet ad actum concurrat Deus, & liberum arbitrium, ita ut nec solus Deus, nec sola voluntas sufficiat ad producendum actum penitentia v. g. sed liberum arbitrium habet propriam activitatem naturalem, quam illi Deus dedit*

Tom. I.

à principio. Admittimus hæc omnia (inquit Lemosius) sed dicimus illam activitatem esse potentiam remotam, vel capacitatem, respectu operum supernaturalium; cui potentia remota Deus auxiliis gratiæ suæ det virtutem supernaturalem, per quam potentia illa liberi arbitrii constituitur in actum proximum, applicatur, movetur, & determinatur ad operandum supernaturaliter; ita quod liberum arbitrium habeat ex Deo, & ex gratiâ, ut liberè bene utatur suâ activitate. Et hoc est quod sibi vult S. Prosper in poemate suo versu 977. dum canit:

Libertate agimus, sed libertate redemptâ.

Ad quem versum Streyatius in notis suis ad illud poemata, Ipris anno 1680. editis quærit: *An ergo libertas redimi, aut unquam libera fuisse potest? Sic nimirum disertè docet (Prosper) infra v. 995.*

*Tunc (cum gratiâ) fiet cursus velox
Liberâ libertas, &c.*

Unde duo notanda, & quod in sensu Prosperè sine gratiâ sit libertas (etiam ad bonum supernaturale; sequitur enim) & quod per gratiam ipsa libertas insuper liberetur, nempe ad volendum & perficiendum bonum; Deo id operante (Philipp. 2.) De qua libertatis, ut ita dicam, libertate intelligendi sunt SS. Patres Prospero Coatanæ, ubi durius nonnunquam ita loqui videntur, ut libertas per peccatum amissa, per gratiam recuperetur. Reverè enim hæc est libertas, quâ libertate Christus nos liberavit. De eadem etiam intelligendæ sunt Scripturæ, aientes, quod sine gratiâ nihil possumus, nihil utique salutare. In illis namque sermo est de potestate cum effectu; sicut & Salvator, cum dixit Petro, *non potes me sequi modo*, & Augustinus, dum l. 1. op. imperf. contra Julian. dicit, quod *charitas facit liberum ad ea quæ bona faciendâ sunt.* Maximè cum Scripturæ illæ à Conciliis & Patribus intelligantur de gratiâ efficaci, quam certum est necessariam non esse ad potentiam activam remotam ad bonum supernaturale, sed ad potentiam cum effectu.

Octavo, impotentia peccatorum, gratiâ destitutorum, ad servanda mandata non est antecedens, nec inculpata, nec à voluntate ipsorum se juncta, sicut est impotentia ambulandi, in homine cui fractæ sunt tibie; impotentia scribendi, in eo cui præcisæ sunt manus; impotentia non moriendi in homine mortali; isti enim, licet velint, equidem nec ambulabunt, nec scribent, nec mortem effugient; sed est impotentia consequens, culpabilis, & à perversa voluntate ipsorum inducta, ut supra dixi. Quippe nihil aliud est, nisi perversa voluntas ipsa, nihil nisi constans peccandi voluntas, nihil nisi pravi cordis affectus, terrenis rebus nimis addictus. Talis verò impotentia non efficit mandatorum observantiam absolute & simpliciter impossibilem, cum sit absolute & simpliciter vincibilis. Potest

enim peccator ad Deum se convertere per gratiam, quam à Deo absolute obtinere potest. Impotentia quippe illa similis est impotentia Judæorum, de quibus Salvator Joan. 5. 44. ait: *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam, que à solo Deo est, non queritis?* Ad quæ verba Augustinus dicit, quod *ideo non poterant, quia volebant*, ob perversam voluntatem suam, quæ gloriam apud homines nimis inordinate quærebant; quem tamen inordinatum gloriæ appetitum absolute vincere poterant, ad Deum se convertendo. Et ideo Augustinus ibidem subjungit: *Quod illi non poterant credere, culpa est voluntatis humana.* Concilium quoque Valentinum can. 2. dicit, *nec malos ideo perire, quia boni esse non potuerunt; sed quia boni esse noluerunt.* Et Ecclesia Lugdunensis de trib. epist. *Non quia non possunt homines de malo in bonum commutari, & de malis & pravis boni & recti fieri; sed quia in melius mutari noluerunt.* Quod ergo homo, in tali statu, mandata Dei servare non possit, non est quia hoc ipsi absolute impossibile est, sed quia non vult: non quia totus ad se conversus est, quia totus à Deo alienus est, amare Deum non potest (ait Doctor quidam insignis) sed quia creaturam inordinate amat, & amare vult, in eoque amore tam pertinaciter defixus est, ut ab eo nolit desistere. Absurdum verò est, mandata Dei ideo pronuntiare absolute impossibilia alicui, quia toto voluntatis imperu ab eorum se alienat observantia, incumbitque in crimina. Siquidem *ubi voluntas, ibi libertas*, adeoque in contrarium possibilitas, ait Bern. Serm. 81. in Cant.

546 Nonò, certum est ex divina Scriptura, justis aliquando deesse gratiam necessariam ad resistendum tentationi, ad perseverandum, &c. utpote quæ regulariter ab ipsis non obtinetur, dum de se præsumentes, pro ea obtinenda orare negligunt. Orandum quippe pro gratia necessaria ad resistendum tentationi, ad perseverandum, &c. mille locis Scriptura docet. Certum tamen, & de fide est, mandata ipsis, eo in statu, non esse impossibilia, uti nec perseverantiam.

547 Decimò, Tridentinum sess. 6. c. 11. aperte definit, justos aliqua non posse, nisi pro gratia, quæ possint, impetranda orant, hisce utique formalibus verbis: *Nemo debet temerariâ illâ, & à Patribus sub anathemate prohibitâ voce uti, Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia. Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis.* Postremis quippe verbis, & petere quod non possis, manifestè declarat, quod licet homini justificato Deus impossibilia non jubeat; aliqua tamen jubeat, quæ non potest (potentiâ utique complectente omnem gratiam necessariam ad agere) quoddam impotentia ista optime consistat cum definita mandatorum possibilitate: quia licet justus aliquando non

habeat in actu gratiam ad istud posse (conjunctum videlicet cum actu) eam tamen habet in potentia; quatenus eam impetrare potest, tantum & eo modo petendo, quantum & quomodo res tanta petenda est. Quod quia non omnes justis faciunt, non omnes justis gratiam illam obtinent, non omnem utique gratiam ad posse, potentiâ conjunctâ cum effectu. Et ideo utrumque fide certum est, & quod non omnes justis gratiam habeant, quæ taliter possint; & quod Deus eo non obstante impossibilia ipsis non jubeat.

Undecimò, idem Concilium sess. 6. can. 22. 548 definit, *justificatum, sine speciali auxilio Dei, in accepta justitia perseverare non posse*; speciale proinde illud Dei auxilium, seu perseverantiæ donum, esse necessarium ad observandum perseverantiæ præceptum. Certum tamen, ac de fide est, donum istud justis omnibus non conferri, sed electis dumtaxat (neque enim speciale foret, si justis omnibus foret commune; certumque ac de fide est, solos electos salvari, & perseverare. Omnibus proinde justis donum illud commune non esse; aliàs omnes salvarentur, & perseverarent.) Certum proinde, ac de fide, justos omnes *in accepta justitia perseverare non posse*, potentiâ complectente omnem gratiam necessariam ad servandum de facto perseverantiæ præceptum. Eo tamen nequicquam obstante, certum ac de fide est, præceptum istud observatu ipsis non esse impossibile. Igitur certum ac de fide est, ad possibilitatem istam necesse non esse quod actu habeatur omnis gratia ad servandum istud præceptum necessaria, sed sufficere quod à Deo obtineri possit.

Duodecimò, de fide est, juxta Scripturam, 549 Concilia & Patres, gratiam dantem velle, & perficere, adeoque efficacem, necessariam esse ad singulos pietatis actus (adeoque ad servandum præceptum moriendi potius pro Christo, quam ipsum negandi.) Ita enim post Scripturam definit Concilium Carthaginense in epist. Synodica ad Innocentium I. & Concilium Africanum 214. Episcoporum in epist. ad Zosimum (apud S. Prosperum l. contra Collat. c. 10.) necnon Milevitanum, & Arausicanum II. can. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 10. Ita etiam sancti Episcopi, pro fide in Sardinia exules, in epist. Synodica. Cumque ipsis Innocentius I. in epist. ad Africanos, & Cælestinus Papa in epist. ad Gallos c. 6. Atqui certum est, gratiam efficacem moriendi pro Christo, potius quam ipsum negandi, defuisse Petro, dum timore mortis Christum negavit. Aliàs timore mortis Christum non negasset, neque ea in tentatione victus, sed victor fuisset. Cum gratia efficax det victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum, prout eadem Concilia & Patres definiunt.

Unde conficitur argumentum istud demonstrativum: Gratia efficax moriendi pro Christo, &c. sive dans id velle, & perficere, necessaria est ad servandum hac de re Dei præceptum; sine ea proinde præceptum istud ser-

vari non potest, potentiâ complectente omnem gratiam ad id necessariam, prout constat ex necessariâ definitione, Conciliorumque & Summorum Pontificum, ac SS. Patrum definitione. Atqui gratia efficax moriendi pro Christo, &c. defuit Petro, in tentatione mortis posito; deest quoque iustis omnibus, simili tentationi succumbentibus. Ergo gratia, sine qua præceptum moriendi pro Christo servari non potest, potentiâ complectente omnem gratiam ad id necessariam, deest aliquibus iustis. Non idèd tamen præceptum istud est ipsis impossibile: quia licet gratiam istam non habeant in actu, habent in potentia, eò quòd eam Deus ipsis dare possit, & eam ipsi possint recipere, orando quantum & quomodo res tanta petenda est.

550 Propterea Ribera, Scriptor è Societate celeberrima, sanctæque Theresiæ, dum viveret, Confessarius, in suo super Evangelium Joannis Commentario, exponens verba ista Salvatoris: *Sine me nihil potestis facere*, dicit, ea secundum se præcisè spectata, tam intelligi posse de generali, seu sufficienti, quam de speciali, seu efficaci Dei auxilio; sed spectato Evangelistæ contextu, intelligi non posse, nisi de auxilio speciali, seu efficaci, id est (inquit) de auxilio actuali, movente voluntatem ad actum, de gratia actuali sanante naturam, deque illo Dei dono, de quo Concilium Africanum can. 9. dicit, quod *divini est muneris, cum & recte cogitamus, & pedes nostros à falsitate & injustitia tenemus. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum ut operamur, operatur.* Pro quo allegat & Concilium Africanum, & agmen ingens sanctorum Patrum. Similiter doctissimus Massoulieus, Reverendissimi P. Generalis Ordinis Prædicatorum Socius, in præclaro Opere suo, anno 1693. Romanis Typis edito, Innocentioque XII. dicato, cujus inscriptio est, *Sanctus Thomas sui Interpres*, dillect. 3. q. 1. a. 3. dicit: Verbis Salvatoris Joan. 6. 44. & 66. & c. 15. 5. & 1. Cor. 12. 3. *nemo est, qui S. Augustinum, & S. Thomam Magistros audierit, qui non existimat significari efficacem gratiam, & quidem tantam, ut tracto dici potuerit, qua vim quandam adhibitam significare videtur, quâ violentia adhibeatur, & non solum voluntas exciteatur.* Similiter Natalis Alexander, in Commentario super quatuor Evangelistas, quem S. D. N. Clementi XI. dicavit: *Nihil omnino facere potestis sine interiori gratia mea, vos præveniatis, vos trahentis, in vobis operantis ut velitis, & volentibus cooperantis auxilio.* Et ante ipsos Facultas Theologica Lovaniensis in supra laudata justificatione Censuræ suæ n. 179. *Potentia credendi, vel convertendi se, estimatur dupliciter... semel ex presentibus viribus, satis efficacibus ad fidem & conversionem: juxta quem modum quidam dicuntur non posse credere, aut sequi Dominum, sicut dictum est Petro, non potes me sequi modo.* Et Facultas Duacensis in Censura anni 1588. *Neque induratus converti*

potest, nisi per gratiam auferentem cor lapideum & tribuentem cor carneum, adeoque efficacem.... Neque infidelis quisquam credere potest, nisi per gratiam quâ cor ejus ex infidelitate ad fidem mutetur; quam gratiam eum non habere, quamvis infidelis manes, perspicuum est.

Ex his omnibus manifestum est rectè & catholicè dici, sine gratia efficaci nihil rectè & salubriter fieri posse. Unde rursus sic argumentor: Si verba Salvatoris, *Sine me nihil potestis facere. Nemo potest venire ad me, nisi Pater... traxerit eum*, &c. rectè & catholicè intelliguntur de gratia efficaci, manifestum est, gratiâ efficaci destitutum, nihil rectè & salubriter facere posse; mandata proinde, ut oportet, servare non posse. Sed secundum definitionem Conciliorum, traditionemque SS. Patrum (à Patre Ribera laudatorum) & secundum totam Augustini, ac D. Thomæ Scholam, verba illa Salvatoris rectè & catholicè intelliguntur de gratia efficaci. Ergo manifestum est gratiâ efficaci destitutum, nihil rectè & salubriter facere posse; adeoque mandata, ut oportet, servare non posse. Nec tamen rectè & catholicè dici potest, mandata ipsi esse simpliciter & absolute impossibilia. Rectè ergo & catholicè dici potest, cum Scriptura, Conciliis, Patribus, gratiâ efficaci destitutum, mandata Dei servare non posse, modo id dicatur sensu Scripturæ, Conciliorum & Patrum, salvâ absolute & simpliciter dictâ possibilitate mandatorum, intelligendo utique quòd id non possit potentiâ complectente omnem gratiam necessariam ad actualem eorum observantiam.

Nec negari potest sanam esse istam doctrinam, postquam eam Alexander VII. talem esse declaravit in Brevi ad Episcopos Galliæ, prout infra videbitur. Ex ea verò

Decimo-tertiò sic argumentor: Ut mandata Dei simpliciter & absolute possibilia sint homini, necesse non est quòd ea servare possit potentiâ proximâ & expeditâ; sed sufficit quòd ea servare possit potentiâ remotâ. Sed hæc non deest peccatoribus omni gratiâ, etiam sufficiente destitutis, ut constat ex dictis num. 536. 539. 540. 541. Ergo, &c. Major conficitur ex sacris textibus, Conciliis & Patribus supra relatis, aientibus sine gratia efficaci nihil piè & salubriter fieri posse, potentiâ utique proximâ & expeditâ, gratiam ulteriorem ad actum non postulante. Atque ita docent Cajetanus in cap. 10. Joan. v. 39. & in cap. 26. Matth. & in Comment. in 1. 2. q. 109. Facultas Lovaniensis in justific. Censuræ pag. 131. Facultas Duacensis in Censura assert. 14. Cumel in 1. 2. pag. 251. Sylvius in 1. 2. q. 109. a. 4. pag. 723. Et alii Thomistæ à Ledesma citati in tr. de Auxil. q. un. a. 11. hisce verbis: "Alii verò Discipuli D. Thomæ, qui docent quòd auxilium efficax prædeterminans voluntatem se tenet ex parte actûs primi, tanquam constituens illum in ultima actualitate, & in ultimo complemento ad operandum... debent dice-

re, quòd hoc auxilium aliquo modo pertinet ad auxilium sufficiens, tamquam ultimum complementum, & ultima actualitas ipsius. Unde auxilium sufficiens non est completum... nisi per auxilium efficax, & prædeterminans, &c. Quod & docet Eminentissimus Cardinalis Norisius in Historia Pelagiana, & doctissimus Anonymus in vindiciis illius anno 1698. Romæ editis, ubi dissert. 5. c. 1. magna cum eruditione ruetur hanc Eminentissimi Clientis sui propositionem: *transgressorem legis reum esse peccati, tametsi negata fuerit ipsi gratia proximè sufficiens, quâ possit exequi mandata.* Hæc est (inquit) doctrina apud Theologos pervulgata, qui tradunt satis esse potentiam remotam ad implendum præceptum, ut transgressor legis reus criminis habeatur, nec semper requiri, ad legem violandam, potentiam proximam ejusdem implendæ. Adductisque ad id probandum plurimorum Theologorum, nonnullisque S. Augustini testimoniis, addit, quòd, gratia illa, quâ homo habet *bonam voluntatem, sed adhuc parvam & invalidam implendi præceptum, (qualem habuit Petrus, cum dixit, etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo)*, dicitur remotum auxilium ad implendum præceptum: quia cum ea sola gratia non potest mandatum facere; sed indiget ulteriori ac majori auxilio, quod dicitur auxilium proximum, à quo homo constituitur in potentia proxima ad exequendum præceptum, ac sine ulteriori hoc auxilio habet potentiam tantum remotam faciendi præcepti.

Capite verò 2. ibidem pari eruditione propugnat alteram hanc ejusdem Norisii propositionem: *tali auxilio proximè sufficienti aliquando privari etiam justos, cum cum urget observatio alicujus mandati, quod non potest impleri sine gratia; eamque dicit, invictâ Synodi Tridentinæ autoritate, uno præ cæteris interprete Suarez, solidè ac clarè stabiliti.* In sess. 6. de justificatione c. 11. ... & *facere quod possis, & petere quod non possis*: tantam enim (inquit) Norisianæ causæ fiduciam habeo, ut ejus præcipuam defensionem in unius Suarezii doctrina collocare non dubitem. Atque inter alia proponit hunc syllogismum. Qui non habet potentiam proximam observandi præcepti, habet privationem auxilii proximè sufficientis. Sed justus quandoque, urgente præcepto, non orans, non habet potentiam proximam observandi præcepti. Ergo tunc habet privationem auxilii proximè sufficientis. Major est certa: quia ab auxilio proximè sufficienti constituitur formaliter & essentialiter potentia proxima in justo, ad observandum præceptum. Nam decretoria Suarez sententia est l. 4. de grat. c. 4. n. 3. *Tunc dicitur auxilium proximè sufficiens, quando constituit hominem in actu primo proximè potentem ad operandum.* Minor est doctrina Synodi Tridentinæ ex Augustino definita.

Meretur quoque hinc audiri Michaël de Elizalde, ejusdem Societatis profundissimus Theo-

logus; quem (ait laudatus Anonymus) ob acumen ingenii mirari sapè soleo. Is l. 5. de recta reg. mor. q. 12. §. 4. pag. 68. ferè indignatus à quibusdam Casuistis legis transgressionibus, ob voluntariam impotentiam commissas, à peccato excusari: *Vos (ait Elizaldus) dicitis, potest legem servare; Concilium & Augustinus dicunt, non potest. Et ego Concilio & Augustino crediderim. Atque minam in peccatoribus habitualibus non sint hujusmodi impotentia per multa consequentes, &c.*

Decimò-quartò, pro assertionem nostram sic arguit Thomas de Lemos, triumphans ille gratiæ Augustino-Thomisticæ adversus Molinam coram Summis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. Defensor in Congregationibus de Auxiliis; sic (inquam) arguit in Panoplia sua to. 4. p. 2. n. 143. *Quòd omnis homo, dum est in via, (per observantiam mandatorum) possit salvari, veritas de fide est. Ergo quidquid dicatur de sufficienti auxilio gratiæ dando vel omnibus, vel non omnibus, illa veritas fidei inconcussè tenenda est. Et reverè optimè ea salvatur, etiamsi dicatur, quòd non omnibus datur auxilium gratiæ sufficientis. Quia etiamsi aliquibus tale auxilium gratiæ denegetur; illud tamen potest eis Deus dare. Ergo poterunt salvari. Ad hoc ergo non requiritur quòd de facto habeat auxilium sufficientis; sed sufficit quòd possit à Deo habere auxilium sufficientis. Illud enim quòd homo potest per Deum, absolute potest, neque homini est absolute impossibile, ut ex Philosopho probat S. Thomas 1. 2. q. 109. a. 4. ad 2. Nam (inquit) juxta Philosophum aliquo modo possumus, quòd per amicos possumus. Et quòd aliquo modo possumus, non est absolute impossibile, juxta eundem S. Doctorem 1. p. q. 62. a. 2. ad 2. n. 538. laudatum.*

Decimò-quinto, egregius ille Molinismi debellator ex Physica arguit sic: Ad verificandum quòd Petrus potest esse albus, necesse non est quòd de facto habeat albedinem; sed satis est, quòd habere possit albedinem, per quam fiat albus. Similiter ergo ut esse possit mandatorum observator, necesse non est quòd de facto habeat gratiam per quam ea servet; sed satis est quòd eam habere possit.

Decimò-sexto, quòd non solum ea absolute & simpliciter possumus, ad quæ gratiam necessariam de facto habemus, sed & ad quæ eam à Deo habere possumus, tametsi culpa nostrâ de facto non habeamus, manifestè probant varia exempla suprâ adducta. Siquidem justus omnes absolute possunt in gratia perseverare, etiamsi non omnes justus speciale habeant perseverantiæ donum, necessarium ad de facto perseverandum, quia illud à Deo recipere possunt. Similiter ut infidelis per fidem & Baptismum simpliciter possit esse in Ecclesia, sufficit quòd fidem & Baptismum habeat in potentia, etsi non habeat in actu, prout docet S. Thomas 3. p. q. 8. a. 3. ad 1. Ergo similiter, &c. Decimò-septimò, de fide est, nullum esse instans,

inſtans, in quo peccator, quamdiu vitâ & ratione utitur, converti, ſalvâque non poſſit. cap. firmiter de ſum. Trinit. *Et tamen* (inquit Lemos ubi ſuprà) *etiã ſecundum illos, qui omnibus tribui dicunt ſufficiens auxilium, illud non illi datur pro omni inſtanti, ſed certis temporibus. Ergo etiã ipſi ſalvare debent, quod in omni inſtanti poteſt ſalvâri homo, tamenſ non habeat auxilium in omni inſtanti. Quod non aliunde ſalvare poſſunt niſi modo dicto, per hoc ſcilicet quod in omni inſtanti illud habeant in potentia, etiã ſi non habeant in actu. Ideo verò habent illud in potentia, tum quia illius à Deo recipiendi capacitatem retinent, quamdiu vivunt. Tum quia Deus per miſericordiam ſuam, & merita Chriſti, ſive in virtute Paſſionis ipſius, paratus eſt illud ipſis dare, niſi obiter impedimentum peccati in ipſis reperitur. Nam, ut Auguſtinus dicit l. 2. de Serm. Dom. in monte c. 3. *Deus ſemper paratus eſt dare ſuam lucem nobis, ſed intelligibilem & ſpiritualem; ſed nos non ſemper parati ſumus accipere, cum inclinamur in alia, & rerum corporalium cupiditate tenebramur.* Et, ut S. Thomas ait l. 3. contra Gent. c. 159. *Deus, quantum in ſe eſt, paratus eſt omnibus gratiam dare; vult enim omnes ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ut dicitur 1. Timoth. 2. ſed illi ſoli gratiã privantur, qui in ſeipſis gratiã impedimentum præſtant.* Gratiã itaque per Chriſtum, virtutemque ſeu merita Paſſionis ipſius, viatoribus omnibus de facto tribueretur, niſi aliud poſtularer juſtum iudicium Dei, ob peccatum in ipſis reperitur. Ideoquæ Auguſtinus l. de ſpir. & lit. c. 35. poſtquam dixit poſſibilem eſſe homini perfectam juſtitiam, abſque ullo omnino peccato: *ſerret enim, ſi per auxilium gratiæ Dei, tanta voluntas adhiberetur, quanta ſufficit tanta rei,* de iſto auxilio ſubjungit, *quod us non ſit, id eſt, quod hominibus actu non concedatur, non ad impoſſibilitatem, ſed ad iudicium Dei pertinet.**

577 Decimo-octavo, ad ſalvandam exponendamque mandatorum poſſibilitatem, ad gratiam ſufficientem, omnibus actu datam, nunquam Auguſtinus, nunquam S. Thomas recurrit; tamenſ enim uterque de mandatorum poſſibilitate ſæpius agat, & uterque Pelagianorum Semipelagianorumque objectiones inde petitas ſæpius proponat; pro earum ſolutione, gratiã ſufficientis, omnibus data, neuter mentionem unquam facit; ſed ex hoc mandatorum poſſibilitatem uterque defendit, quod cum auxilio divinæ gratiæ ſervari poſſint; quod auxilium quibuſcumque divinitus datur, ex miſericordia datur; quibuſcumque negatur, ex juſtitia negatur, in pœnam præcedentis peccati, uti cum Auguſtino loquitur S. Thomas l. 2. q. 109. a. 2. ad 2. Et 2. q. 2. a. 5. ad 1. Et q. 156. a. 2. ad 1. Et q. 24. verit. a. 11. ad 5. Et alibi ſæpè.

578 Concludo proinde cum Sylvio: „ ſive detur aliqua gratia, quæ tantum eſt ſufficiens, „ non efficaci; ſive non detur: ea ſecundum

rei veritatem eſt impertinens ad ſalvandam, quod homo poſſit divina mandata ſervare. Partim quia, ut ipſe ea ſervet, ea gratia ſola non ſufficit, ſed oportet, ſecundum Thomiſtas omnes, quod etiã adſit gratia efficaci; quæ à ſolo Deo pendet, & gratis ſeu ſine merito datur. Partim quia, juxta communem ſententiam, gratia ſufficiens non ſemper datur; & tamen homines viatores ſemper poſſunt divina mandata ſervare; ac per conſequentiam etiã tunc, quando non habent gratiam ſufficientem. Ergo, ut obſervatio præceptorum dicatur eſſe poſſibilis, non eſt neceſſe venire eò, ut dicatur, quod habeant gratiam ſufficientem. „ Sylvius l. 2. q. 109. a. 4. pag. 723. Et idipſum cum Sylvio tenent non pauci, nec infimi nominis Theologi è Catholicis, aientes ex cæcatis, obduratis, infidelibus plerique nulla pro eo ſtatu præſtò eſſe à Deo gratiarum interiorum, etiã ſufficientium auxilia. Non idè tamen ipſis mandata Dei eſſe impoſſibilia. Quorum opinionem in Eccleſia permiſſam eſſe fateatur Becheferius, è Societate Jeſu Theologus, in declaratione data Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Pariſienſi 3. Aprilis 1700.

Nec certè ſolidi quidpiam in contrarium objicitur. Siquidem in ſententia iſta libertas ſalvatur, uti conſtat ex dictis capite præcedenti, & capite præſenti num. 545. ſalvatur (inquam) libertas à neceſſitate naturali, antecedente, & abſoluta, ad meritum & demeritum in ſtatu naturæ lapſæ neceſſaria. In homine quippe gratiã propter peccatum deſtituto *liberum arbitrium minime extinctum eſſe*, Tridentinum docet ſeſſ. 6. cap. 1. Tamenſ enim gratia neceſſaria ſit ad ſufficientiam libertatis in ordine ad ſupernaturalia; neceſſaria non eſt ad rationem & eſſentiam ipſius: cum libertas ſit naturalis proprietas voluntatis, non gratia. Aliàs gratia non eſſet gratia. Voluntasque hominum viatorum non eſt irrevocabilis ad bonum, ſicut voluntas damnatorum; ſed flexibilis ad bonum & malum, convertibilisque ad Deum, ut fides docet. Et ratio eſt, quia quantumcumque viator in profundum peccatorum venerit, inde ſemper emergere poteſt per gratiam, cujus de lege ordinaria capax eſt ſtatus ipſius. Et tamenſ ex cæcatis, & obduratis, in ſtatu illo, reſurgere non poſſunt potentiã proximã & expeditã, ſive ex auxilio ſufficienti actu habito; reſurgere tamen poſſunt potentiã remotã, ſive ex auxilio ſufficienti habito in potentia: quia illud recipere poſſunt à Deo; qui etiã immeritis illud concedere poteſt, & multis ſimiliter affectis illud miſericorditer concedit, uti ſapienter obſervavit Eſtius ubi ſuprà, ſicut & Thomas de Lemos, & Alvarez, qui in Congregatione 43. de Auxiliis coram Clemente VIII. Baſtidæ objicienti, quod omnis peccator in hac vita ad Deum converti, ſalutemque conſequi poſſit. Reſpondit, hoc eſſe veriſſimum: quia ſemper poteſt Deus miſericorditer movere quemcumque peccatorem, viatorem, ad præ-

nitentiam, ipsumque convertere secundum legem ordinariam. Et liberum arbitrium in hac vita, semper est flexibile in bonum & malum. Et Passio Christi, Dei que misericordia (cujus effectum peccator consequi potest, quamdiu vivit) est sufficiens ad delendum quodcumque peccatum. Quod non habet locum in damnatis; qui licet converti possint de potentia Dei absoluta, non possunt de potentia ordinaria, ob immobile Dei decretum in contrarium: nec jam amplius capaces sunt ullius effectus divinæ misericordiae, nec Passionis Christi; idèque voluntas ipsorum est irreversibilis, & immobiliter affixa malo, ratione statùs. Videri potest S. Prosper in respons. ad 6. object. Vincent. ubi sic: *Hoc inter malos homines distat & demones, quòd hominibus, etiam valde malis, superest, si Deus miseretur, reconciliatio; demonibus autem nulla est in eternum servata correctio.* Defectus itaque gratiæ peccatorem non excusat à demerito, sicut ex dictis cap. præced. ipsum non excusat à peccato. Quia eo defectu non obstante liber est à necessitate, non solum coactionis, sed & à necessitate naturali & absoluta; solaque remanet ipsi necessitas secundum quid, infallibilitatis utique, eaque consequens, sive à voluntate culpabili inducta: quam veræ libertatis inimicam non esse, Theologi passim docent cum S. Augustino, & S. Thoma, & sanctis passim Doctoribus. Denique peccata ipsius libera sunt, non solum in causa, sed & in seipsis, prout ostendimus num. 530.

559 Non dicat ergo Molinista homini, omni gratiâ destituto, non magis liberam esse præceptorum supernaturalium transgressionem, quam homini destituto alis, volatum; destituto pedibus, ambulationem; destituto oculis, visionem, &c. Quemadmodum enim iste volare, ambulare, videre non potest; ita nec ille præcepta servare.

Ingens quippe est inter hunc & illum disparitas, quòd ille volare, ambulare, videre non possit, quantumvis velit: hic verò dum vult, plenâ integrâque voluntate, mandata servat; & idè non observat, quia observare non vult.

Nec refert quòd plenam istam mandata servandi voluntatem habere non possit sine gratia. Quia gratia equidem necessaria non est ad posse habere illam, sed ad habere. Etsi verò ab arbitrio hominis, omni gratiâ destituti, non pendeat habere gratiam necessariam ad plenam integramque istam voluntatem; potest equidem gratiam illam, ac per consequens voluntatem habere, cum Deus misereri voluerit. Id autem ad quod homo pervenire potest aliquo auxilio, non est ipsi impossibile; sed id tantum ad quod *nullo modo* potest pervenire, ait S. Thomas 1. p. q. 62. a. 2. ad 2.

Quòd si Molinista non capiat, quâ ratione possibile dicatur, ad quod gratia necessaria non adest, nec per solas liberi arbitrii vires haberi potest. Meminerit in hoc argumento de gratia & libero arbitrio Christiano Theologo

suspectum esse debere, quod ratione capi potest. Malè proinde hic pro fundamento ponitur rationem purè humanam; sed præ illa auscultandam Scripturæ & SS. Patrum autoritatem; in qua cum manifestè fundata sit assertio nostra, etiamsi ratio humana non capiat, quod diximus, equidem tenendum est, illudque cogitandum quod ait Facultas Duacensis ad assert. 31. *non semper veritati vicinior esse, quod est in doctrina facilius. Alioquin in Mystero sacrosanctæ Trinitatis Arius, vel Sabelius: in Mystero Incarnationis Nestorius: & in Mystero sacri Altaris explicando Berengarius, Zwinglius, Calvinus, nobis potius sequendi essent, quam Ecclesia Christi Catholica. Sane difficultatem in materia gratiæ & predestinationis semper Patres agnoverunt, eam vix paucis penetrabilem. Quòd si ergo putat Molinianæ novitatis Assertor... se rationem invenisse, quâ adèò facile, & ad caput multitudinis, possit hac gratia cum libero arbitrio concordia explicari, vel inde intelligat quam non eadem doctrina viâ cum illis in hoc gratiæ & predestinationis Mystero tradendo procedat.*

Si istis non acquiescens contendat 1.º de ratione libertatis esse, quòd positus omnibus ad agendum requisitis, positâ proinde gratiâ necessariâ, proximèque & completè sufficiente, voluntas adhuc agere possit, & non agere in sensu Molinisticè composito. 2.º. Justum non esse Dei præceptum, nisi adit auxilium ei adimplendo necessarium; idèque Leonem Papam dicere, quòd Deus *justè* in stat præcepto, qui præcurrit auxilio. Similiter Augustinum: *Homo gratiâ juvatur, ne sine causa voluntatis ejus jubeatur*, 1. de grat. & lib. arb. c. 4. Et c. 18. *Præcepto admonitum est liberum arbitrium, ut quereretur Dei donum. Quòd quidem sine suo fructu prorsus admoneretur, nisi prius acciperet aliquid dilectionis, ut adit sibi quereretur, unde quòd jubeatur impleteret.* 3.º. Hominem gratiâ destitutum exercere non posse actus supernaturales si velit, magis quam Deus Pater possit non amare Filium, si nolit; vel peccare, si velit.

Ad 1. respondeo juxta Scripturam, Concilia, Patres, esse quidem de ratione libertatis potestatem ad agendum vel non agendum, ad consentiendum vel non consentiendum, ad volendum vel non volendum; sed de ratione libertatis non esse quòd posita sint omnia ad agendum vel non agendum, ad consentiendum vel non consentiendum, ad volendum vel non volendum requisita; multò minùs ut cum positus illis omnibus voluntas componere possit tam agere, consentire, velle, quam non agere, non consentire, non velle. Nihil enim in Scriptura, Conciliis, Patribus evidentius, quam gratiam facere ut voluntas consentiat, velit, agat, gratiamque id facientem esse necessariam ad piè velle, consentire, agere. Dum igitur voluntas non consentit, non vult, non agit, non habet gratiam necessariam ad velle, consentire, agere.

Quando

Quandoquidem cum gratia dante velle, conſentire, agere, non ſtet non velle, non conſentire, non agere. Cum gratia proinde dante velle, conſentire, agere, componi non poteſt non velle, non conſentire, non agere. Ut ergo voluntas poſſit non velle, non conſentire, non agere, ſecundum Scripturam, Concilia, Patres, neceſſe non eſt quod componere poſſit non velle, non conſentire, non agere, cum gratia dante velle, conſentire, agere; ſed fatiſ eſt quod poteſtatem non volendi, non conſentendi, non agendi cum gratia illa componere queat. Quod, juxta Scripturam, Concilia, Patres, ſemper fieri poteſt. Et quamvis ratio naturalis id non aſſequeretur, imò contrarium dicere videretur: quia tamen id fieri poſſe aſſerunt Scriptura, Concilia, Patres, certum eſſe debet Theologo, rationem hic falli. Neque enim de rebus hiſce Theologicis concludendum eſt ex ratione purè humana, ſed ex autoritate divina, uti Prolegomeno I. dixi.

Ad 2. reſpondeo id ſine blaſphemia dici non poſſe: utpote ex quo conſequens eſſet, injuſtum eſſe Deum iis imponendo præceptum, ad cuius impletionem efficax non tribuit auxilium, ad eam neceſſarium. Cum tamen illud juſtiſſimè denegat omnibus præceptum tranſgredientibus; ſicut plerisque peccatoribus juſtiſſimè negat gratiam ad præcepta ſervanda proximè ſufficientem. Aliàs quantò ſuam ipſi magis augetur cupiditatem, tantò majorem Deus ipſis largiri teneretur gratiam, quã eam proximè vincere poſſent.

Ad S. Leonem Facultas Lovaniensis in juſtificatione Cenſuræ ſuæ cap. 12. n. 186. reſpondet, etiam ab eodem Leone dici, quod Deus „ideò dat præceptum, ut excitet deſiderium, & præſtet auxilium. Unde intelligitur, quod præcurrit quidem auxilium, ſed generale & externum, in exemplo & ſacramento, ſicut præcedentia in eodem illo Serm. 16. ſignificant Leonis verba. Sequitur verò donationem præcepti auxilium ſpeciale circa eos, qui excitati præcepto, ipſum deſideraverint, &c. Ad S. Auguſtinum plana eſt reſponſio; priorè namque loco agit de gratia efficaci, ſive quæ dat agere, quã niſi homo juvetur, nihil lex erit niſi virtus peccati, ut antè dixit. Et ideò nihil homini proderit, quia ſine fructu ſuo per eam admonetur liberum arbitrium ad quaerendum Dei donum, ut dicit poſtiori loco. Nec tamen ideò dicit, omnes, qui per legem admonentur, aliquid dilectionis accipere; cum plures omni dilectione, omni proinde legis fructu deſtituti ſint juſto Dei judicio, ob peccata ſua.

Ad 3. negatur aſſumptum: quia inter illam locutionem, *Deus pater non amaret Filium, ſi nollet; vel peccaret, ſi vellet;* & iſtam, *homo gratiã deſtituitur mandata ſervare, ſi vellet,* manifeſtum eſt diſcrimen, quod in priori, hypotheſis ſit impoſſibilis; in poſteriori poſſibilis. Impoſſibile namque eſt Deum nolle

Tom. I.

amare Filium, vel velle peccare; homini verò gratiã deſtituto impoſſibile non eſt mandata ſervare, prout argumentis octodecim eſt demonſtratum. Eò quod utique gratia neceſſaria non ſit ad poſſe, ſed ad ſervare; ſicut equus ad equitare non ad poſſe equitare, niſi ſermo ſit de potentia equitandi, complectente omnia ad equitationem actualem neceſſaria. Quo ſolo ſenſu impoſſibile dicitur equo velociter currere ſine equo. Involvit enim contradiccionem, ſicut ex gratia vel cum gratia velociter agere ſine gratia. Nihilominus equum non habenti, modò habere poſſit, impoſſibile non eſt equo velociter decurrere. Et qui dicit ſibi impoſſibile hoc eſſe ſine equo, perinde eſt ac ſi dicat ſe cum equo currere poſſe, ſine eo non poſſe, eò quod equus neceſſarius ſit ad equitationem, non ad equitandi poteſtatem. Unde juſſus à Principe equo velociter decurrere, ad ſignificandum Præfecto exercitus necum hoſte congregiatur; ſi juſſionem non impletet, eò quod culpã ſuã equo deſtitutus eſſet, de malo prælii ſucceſſu capitis reus eſſet. Quiſquis verò deſtituitur gratiã, ad ſervandum Dei præceptum neceſſariã, ſuã culpã deſtituitur, ut ſuprà diximus, ideòque executionem impoſſibilitatis non habet, magis quàm ille.

CAPUT XXVI.

Corollarium momentofum adverſus inconsideratos Cenſores.

EX dictis toto cap. præcedenti manifeſta eſt inconſideratio nonnullorum Criticorum, nimis leviter ac præcipitanter damnantium dicta quædam vel ſcripta Catholicorum Theologorum, vel Scriptorum, ex præjudiciis præconceptorum opinionum ſuarum. Si enim aliquem inveniunt Scriptorem, quàmlibet pium, eruditum, & Catholicum, afferentem, quod juſtis, in penam peccatorum ſuorum, v. g. præſumptionis, vel neglectæ orationis, aliquando deest gratia neceſſaria ad tentationem aliquam magnam piè ſuperandam, vel (quod perinde) ſine qua tentatio aliqua grandis ſuperari non poteſt, abſque diſcuſſione ſenſus, quo id aſſeritur, illicò proſiliunt ad ipſum damnandum velut hæreticum, ſeu velut Aſſertorem vel Defenſorem hæreticæ propoſitionis, aſſerentis quod aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus, ſecundum præſentes quas habent vires, ſunt impoſſibilia, deest quoque illis gratia quã poſſibilia ſiant. Quam Innocentius X. & Alexander VII. velut reſervariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam, & hæreticam damnarunt, & omnes hodie Catholici meritiſſimè damnant.

Næ Cenſores illi peccant contra æquitatis, charitatis & honeſtatis leges, ſicut & contra duas Sanctorum regulas. Prima eſt S. Ignatii Fundatoris Societatis (quam utinam ſequerentur omnes Ignatiani) apud Lancitium opuſc.

M m m